

Беларуская

КРЫНІЦА

Палітычная, Грамадзяная і Літэратурная Газета.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі:
ВІЛЬНЯ, Завальная вул. 1-1. (Wilno, ul. Zawalna 1-1).
Рэдакцыя адчынена ад 9 гадз. ран. да 4 гада. веч.

Цэны абвестак паводле ўмовы.

„Бел. КРЫНІЦА“ каштуе на год—4 зл., на паўгода —
2 зл., на 3 месяцы — 1 зл.. Заграніцу ўдвая даражэй.
ГАЗЕТА ВЫХОДЗІТЬ РАЗ У ТЫДЗЕНЬ.

Рыхтуймася да выбараў у самаўрады!

Ніякая нармальная дзяржава ня можа праз свой цэнтральны дзяржаўны ўрад споўніць усе свае абавязкі адносна грамадзян і заспакоіць усе іх патрэбы. Там, дзе гэтка непасільная абавязкі дзяржава бярэ на сябе, з вольных грамадзян робяцца звычайныя нявольнікі і з самымі звычайнымі іх патрэбамі і правамі там сусім ня лічацца. Але так робіць дзяржава, каям, ненармальна, дзяржава, дзе пануе дыктатура якой адной клясы ці партыі і паношыцца звычайны тэрор. Тыповым узорам такой дзяржавы зьяўляецца СССР.

У нармальна-жа дзяржавы, дзе грамадзка-палітычнае жыццё прынамсі больш-менш ёсць вольным і згодным з правамі прыроды, цэлы рад спраў, пераважна мяйсцовага гаспадарча-грамадзкага характару, паручаецца самым грамадзянам, самым мясцовым грамадзкім арганізацыям, як напр. гмінам, а так-жа падобным арганізацыям акругоў большых. Такія арганізацыі звычайна называюцца самаўрадамі.

Значэнне самаўрадаў для кожнага асяродка, дзе яны дзеяць, сапраўды вялікае. Мясцовыя справы, калі аб іх рупіцца цэнтральны ўрад, звычайна дорага абходзіцца і да таго дрэнна спаўняюцца, як мала цэнтру знаныя. Іншая-ж рэч, калі каля сваіх найпатрабнейшых спраў ходзяць самі-ж заінтэрасаваныя грамадзяне. Дзеля гэтага такія справы, як дарогі, касы, мясцовыя падаткі, шпіталі, аграмаціныя пункты, школы і ім падобныя, звычайна дзяржава даручае весці мясцовым самаўрадам. Самаўрад такім чынам — гэта свайго роду больш-менш самастойная грамадзка-эканамічная мясцовая адзінка — трэба аднак ведаць, што карысць з самаўрада бывае настолькі, насколькі да кіравання і вядзення самаўрадавых спраў ёсць у якім грамадзянстве адпаведна прыгатаваны і сьведомыя сваіх самаўрадавых мэтай людзі і насколькі самаўрад, які мае сапраўды адпаведнае да сваіх мясцовых спраў права і ўрэшце насколькі ён ёсць сапраўдным самаўрадам, а не палітычнай экспозытурай цэнтральнага дзяржаўнага ўрада.

Для беларуска-літоўскіх зямель у Польшчы быў выданы самаўрадавы закон Урадам Усходніх Зямель у 1919 г. Закон гэты быў, трэба прызнаць, не бліжэй, даваў ён значную магчымасць грамадзкай працы мясцовым самаўрадавым арганізацыям. Але затым, што ён быў не бліжэй для нас, дык цэнтральныя ўлады не давалі магчымасці праводзіць яго ў жыццё. Так напр. паводле гэтага закону гмінным войтам мог быць чалавек выбраны мясцовым насельніцтвам, але калі гэты войт быў выбраны фактычна, дык паведавы стараста мог яго не прызнаваць і пераважна не прызнаваў сапраўды, а на яго мейсца назначаў свайго войта, часта нават не мясцовага чалавека, а прыбытага якога.

Ясная рэч, што гэты „самаўрад“, якога фактычным гаспадаром і кіраўніком зьяўляецца адміністрацыйна-паліцыйны орган цэнтральнай дзяржаўнай улады, фактычна самаўрадам ня ёсць і бадай нічога супольнага з праўдзівым самаўрадам ня мае.

У сёлетнім годзе Польскі Сойм выдаў самаўрадавы закон новы. Гэты закон, каб шмат аб ім не гаварыць, скроены і абдуман так, што мала ён рупіцца аб сапраўдных інтарэсах мясцовага, асабліва няпольскага насельніцтва і што папасці на аснове гэтага закону напр. у гмінны самаўрад беларусу, літвіну ці ўкраінцу ня так-то лёгка, а часта і сусім немагчыма.

Вось-жа паводле гэтага закону ў хуткім часе на нашых землях маюць адбыцца выбары ў самаўрады. Ня гледзячы на ўсе труднасці, якія для нас з гэнымі выбарамі звязаны, ад выбараў мы ўхіляцца не павінны, а павінны да іх ужо рыхтавацца. Якія будуць вынікі з нашых у гэтым кірунку захадаў і старанняў — нас мала тымчасам цікавіць. Для нас важна правесці належна выбарную кампанію і асягнуць прынамсі тое, што можна. Ад самаўрада выбіранага на падставе новага закону мала чаго мы можам спадзявацца. Лёс наш ад нас самых залежа, дык трэба вучыцца барацьбе і здабываць яго. Кожны грамадзкі выбары — гэта для нас генэральная проба і падгатоўка да самастойнага грамадзкага жыцця, а знача — рыхтуймася да выбараў у самаўрады!

Пякучая канешнасьць.

Хто сочыць за нашым сучасным царкоўным жыццём і раўнае яго з мінуўшчынай, таму кідаецца ў вочы, што мы, праваслаўныя беларусы, замала цікавімся нашым царкоўным мінулым і таму ня можам скарыстаць з досведу нашай гісторыі. Мы неяк затраўлены брахнёй некаторых расейскіх царкоўных гісторыкаў (як напр. пратаерей Зноско), мы як-бы адурманены палітыкай расейскіх духоўнікаў, якія стараюцца нам умоўіць, што наша багатая царкоўная мінуўшчына — гэта нешта расейскае (западно-русскае), нешта суцэльнае з маскоўскаю Царквой.

Гісторыя якраз гэтаму прычыць. Лучыла нас з расейцамі толькі супольнасьць праваслаўнае веры. Наша беларуска-украінская Царква, з сваімі кіеўскімі мітрапалітамі ды эпархіяльнымі епіскапамі, была залежна ад канстантынопальскага патрыярха і то ў дужа малой меры, а у сваім ўнутраным жыцці развівалася самастойна.

Дзякуючы гэтаму, беларусы і ўкраінцы патрапілі зберагчы ня толькі сваю веру і народнасьць ад націску з боку польска-католіцкага, але так-жа не даліся і абмасковіцца.

Царква наша праз 696 гадоў (990—1686) свае самастойнасьці пакінула ў гісторыі шмат светлых бачын народнага разьвіцця нашае культуры. І паміма таго, што са злучэннем беларуска-літоўска-украінскіх зямель з Польшчай, польскі ўрад незаўсёды быў прыхільным праваслаўю, паміма націску і зьдзеку з боку польскасці, уніі і р.-католіцтва, паміма ўтраты беларускіх паноў а часам на т і епіскапаў (пашоўных на унію), — Царква шырыла рэлігійную і народную прасьвету, мела свае школы (як кіеўская акадэмія, брацкія школы: віленская, луцкая, львоўская, астрожская і др.), а так-жа мела свае друкарні.

Прычын сілы нашае Царквы трэба шукаць у тым, што ў жыцці царкоўным, на саборах і ўсюды дзе трэба было барацьбе праваслаўя, побач з духавенствам выступала і сьвецкае грамадзянства, зарганізаванае ў царкоўныя брацтвы. І гэтак было аж пакуль расейскасць ня знішчыла нашае царкоўнае самабытнасьці.

Кажучы аб брацтвах, ня можна ня прыгадаць ролі нашага Беларускага Віленскага Праваслаўнага Брацтва сьв. Духа.

Брацтва гэта было заснована дзесь у 1584—85 годзе пад назовам Брацтва сьв. Тройцы і мясцілася ў Вільні пры манастыры сьв. Тройцы. На сваё існаваньне дастала яно багаслаўства ад кіеўскага мітрапа-

літа Анісіма (Дзевачкі) і прывілей польскага караля Сьцяпана Баторага. Мэтаю брацтва было падтрыманьне праваслаўя і сваей народнасьці праз пашыраньне прасьветы; таму ў 1588 годзе залажыла яно сваю друкарню ды школу. Брацтва гэта сапраўды было хрысьціянскім хаўрусам, бо, як бачым з тагочаснага рэстру, побач з духавенствам, як мітрапаліт, епіскапы і сьвяшчэньнікі, бачым віленскіх мяшчан: шаўцоў, краўцоў, гарбароў, а пры іх — і нашых магнатаў, як князі Багдан Сапега, Александр Палубінскі, Агінскі, Астроўскі, Тышкевічы, Волковічanka (братчыкамі былі і жанчыны) і інш. У 1588 г. канстантынопальскі патрыярх Ярэма II, будучы ў Вільні, зацьвердзіў устаў (чын) брацтва, а апрача таго выдаў грамату, у якой загадваў брацтву мець школу, дзе вучылі-б мовы грэцкае, лацінскае і беларускае, а так-жа друкарню для друку літургічных кніг. Апрача таго прызнаў брацтву права стаўрапігіі, г. зн. залежнасьці не ад мітрапаліта, а ад патрыярха.

У 1589 г. брацтва было пацьверджана польскім каралём Жыгімонтам III. У гэтым годзе лік брацтва велімі павялічыўся, бо як піша Тодар Скумін, у брацтва ўступіў архі-епіскап полацкі і многія сэнатары.

На саборы ў Берасьці дазволена брацтву збудаваць царкву ў імя сьв. Духа, апрача таго брацтву на вечныя часы быў адданы ў царкве сьв. Тройцы аўтар Срэчэння Госпадавага. Найвялікшую дзейнасьць разьвіло брацтва ў часох уніі, выступаючы ў вабароне праваслаўя. У тым часе брацтва страціла царкву сьв. Тройцы, а памясьцілася пры царкве сьв. Духа, адсюль і прыняло назву Брацтва сьв. Духа. І цікаўна, што брацтва гэта з прычын палітычных было знішчана расейскаю царквою. ці лепш — пецярбурскім сынодам. І калі наша Царква была гэтым сынодам паняволена, тады брацтву аднялі ўсе манастыры і маемасьць.

Гэтак па больш як 200-годнім існаваньні наша слаўнае брацтва перастала жыць.

У 1865 годзе Мураўёў узнавіў дзейнасьць брацтва, але мэтай яго была не абарона праваслаўя, а расейшчаньне беларусоў. Пазьней брацтва гэта сталася звычайнай чорнасоценнай арганізацыяй і таму дзейнасьць яго для беларусоў ня мае значэньня.

Пераходзячы да Царквы расейскае, якая ў 1448 годзе аддзялілася ад кіеўскай мітраполіі, трэба ўспомніць, што там панавала страшэнная цемра. Здаралася, што духавенства чытаць ня ўмела. Школ ня было ніякіх. Народ ня знаў праўды веры. Калі маск. патрыярх Нікан мусіў папраўляць царкоўныя кнігі, то не знайшоў сярод расейцаў знаючых грэцкую мову і мусіў прасіць у Кіеве, каб прыслалі адтуль вучоных. І паехалі ў Маску ўкраінцы Сатаноўскі, Славінецкі ды беларус Сытняновіч Полацкі, якія памаглі расейцам паправіць кнігі і пераклалі з грэцкае мовы шмат твораў сьв. Айцоў.

Далей, добра сабе прыгадаць, што ад цара Пётры Вял. 130 гадоў у расейскай Царкве панавала не праваслаўнае вучэньне, але пратэстанскае. Дзякуючы гэтай палітыцы народы: расейскі, беларускі ды ўкраінскі усё болей трацілі веру і пашану для Царквы. І калі прыйшоў бальшавізм, Царква ня толькі ня мела сілы даць яму адпор, але і сама развалілася на 6 незалежных ад сябе Цэркваў.

Трагедыя нашай Царквы ў тым, што ёю ўпраўляюць людзі таго духу, якія згубілі расейскую Царкву. І цікава, што калі ў Польшчы тварылася аўтокефалія, дык тагочасны польскі эндэцкі ўрад Грабскага і паручыў нашу царкву расейцам, ведаючы, што гэтыя, ў сваёй ненавісьці да беларусоў і ўкраінцаў, хутэй згодзяцца згубіць Царкву, чым да-

Жыцьцё пераможа!

У № 34 „Б. Крыніцы“ с. г., у артыкуле п. н. «Нябывалы пыход супроць беларускае мовы», пазнаёміліся чытачы з пастановай Савету Народных Камісараў Савецкай Беларусі з дн. 28.VIII.33, ськіраванай на зьнішчэньне беларускай мовы, — гэтай найцаньнейшай прыкметы і ўласьцівасьці беларускага народу. Пасьля гэтай пастановы і той з Беларусоў, хто дасюль яшчэ ласкавым вокам спяглядаў на бальшавіцкія „дабрадзеіствы“ для Беларусоў, хто меў яшчэ якіяколеды ілюзіі, што бальшавікі ў Савецкай Беларусі твораць сапраўды беларускі дом, — гэтых ілюзіяў пазбудзецца: паўстануць у ім глыбейшыя рэфлексіі аб патрэбе рэформы сваіх дасюлешніх поглядаў на савецкіе будаўніцтва беларускае культуры.

пусьціць мовы гэтых народаў у багаслужэньні і гэтакім чынам праваслаўных ськіраваць у каталіцтва. І расейцы ўзяліся дружна за работу. Як дагэтуль, то народ у каталіцтва ня вельмі йдзе, але затое цэлымі масамі прэца ў бязбожнікі, камуністы, сэкцыяры і г.п., цэрквы пустуюць, па сёлах забойствы, п'янства, распуста, словам — сьляды расейскага пастырскага служэньня. Мітраполія грабіць падаткамі сьвяшчэнікаў, а тыя — народ.

Знаходзячыся ў такім палажэньні, мы, праваслаўныя беларусы, ня можам маўчаць. Патрэбныя якнайхутчэйшыя чыны. Папярковымі рэзалюцыямі тутакі нічога ня зробім. Адзіны ратунак — гэта саборнасьць. Трэба вярнуцца да прыкладаў, якія пакінулі нам нашы дзяды і згрупавацца пад сьцягам брацтва.

Таму мусім вытужыць усе сілы, каб узноў узнавіць дзейнасьць — 139 гадоў таму зьніштожанага расейцамі — брацтва сьв. Духа. Мусім так-жа дабівацца і таго, каб брацтву гэтаму была вернана ягоная маемасьць: манастыр сьв. Духа. Думаю, што ўрад польскі ўзнаўленьню гэтага брацтва перашкаджаць ня будзе, бо правы таго-ж брацтва былі пацьверджаны ўсімі польскімі каралямі, ад Сьцяпана Баторага пачаўшы.

Іван Мірановіч.

„Беларуская Крыніца“ ад самага пачатку, ад паўстаньня Савецкай Беларусі, углядалася крытычна на ўсякую ў ёй беларускую работу.

І ня мылялася. Часовае ўступства бальшавікоў на карысьць беларускага народу ў Савецкай Беларусі (які парадокс!) — з увагі на тагочасныя ягоныя нацыянальныя сілы і патрэбы лічыцца з імі — гэта ня доказ бальшавіцкага дабрадзеіства. Гэтае ўступства для Беларусоў было роблена бальшавікамі — з аднаго боку дзеля таго, што яны былі тады агулам слабымі і дзеля ўзмацаваньня сябе знутра мусілі рахавацца з нацыянальнымі сіламі кожнага (ня толькі беларускага) народу, уваходзячага ў склад бальшавіцкае дзяржавы, — з другога-ж боку ўступства гэтае было выклікана інтарэсамі бальшавіцкае загранічнае палітыкі, інтарэсамі здабыцьця спагаднасьці і прыхільнасьці для бальшавікоў у тых нацыянальных меншасьцяў, якія ў выніку сусветнай вайны і палітычнага перавароту апынуліся ў межах дзяржаў капіталістычных. Адным словам уступства бальшавікоў для Беларусоў (а так-жа для іншых народаў) было выклікана патрэбамі ўнутранае і загранічнае тагочаснае бальшавіцкае палітыкі.

Апошнімі гадамі бальшавікі ў адносінах да Беларусоў Савецкай Беларусі (і да іншых народаў) зьмянілі свой палітычны курс у кірунку расучага, радыкальнага нішчэньня беларускіх і іншых нерасейскіх сілаў. Курс гэты зьяўляецца доказам унутранага ўзмацаваньня бальшавікоў і самаабароны іхнай перад нацыянальнымі сіламі беларускага народу, якія сталі на перашкодзе маскоўскаму бальшавіцкаму цэнтру. Зразумелым пасьля гэтага зьяўляецца новы бальшавіцкі процібеларускі курс, які зазначыўся многімі арыштамі беларускіх навуковых і наагул культурных працаўнікоў, пазбаўленьнем іх пасадаў і ссылайкай то на Салюкі, то „в отдалённых местах России“, пагромам беларускіх культурных устаноў і агулам паходам процібеларускім пад відам барацьбы з г. зв. нацдэмаўшчынай.

Гэты курс, з пункту гледжаньня бальшавіцкай тэорыі, ёсьць правільным. Бальшавізм ёсьць інтэрнацыянальным, але ў сэнсе эканамічных постулатаў: ён імкнецца злучыць людзей усіх нацыянальнасьцяў, прадусім людзей незадаволеных з эканамічнага пала-

жэньня — работнікаў-пролетарыяту ўсяго сьвету — пад сьцяг барацьбы з эканамічным уціскам і панявольнем з боку буржуазных дзяржаў; ён хоча злучыць людзей эканамічным інтарэсам — імкненьнем да паправы людзям матэрыяльнага палажэньня. Усякія-ж нацыянальныя праявы жыцьця народаў, пачуцьці патрыятызму, інтарэсы кожнага народу ў пабудове сваёй нацыянальнай культуры, культываваньне індывідуальных уласьцівасьцяў кожнага народу, — мовы, звычэй, гісторыі, традыцыяў, адным словам ўсё, што было і ёсьць вытварам жыцьця данага народу, як зборнай індывідуальнасьці, — гэтыя ўсе рэчы з бальшавіцкага пункту гледжаньня зьяўляюцца „буржуазнай выдумкай“, „асновамі капіталістычнага ладу“, гэтыя рэчы — падобна як і рэлігія — для бальшавікоў ёсьць „опіумам“ і „непатрэбшчынай“, „ня маюць жаднай істотнай вартасьці“, наадварот, з гэтымі рэчамі трэба — паводле бальшавіцкай думкі — васьці расучую барацьбу, як з умовамі капіталістычнага ладу.

Адным словам бальшавіцкая інтэрнацыянальная тэорыя ёсьць інтэрнацыянальнай дзеля свайго імкненьня да зьяднаньня людзей на грунце барацьбы — асабліва панятай — з эканамічным вызыскам, а ня ёсьць інтэрнацыянальнай у разуменьні імкненьня да заспакаеньня патрэбаў усіх народаў, выплываючых з індывідуальных уласьцівасьцяў гэтых народаў.

І зразумелай ёсьць рэчай, што на колькі гэтая бальшавіцкая інтэрнацыянальная тэорыя знаходзіць сабе прыхільнікаў сярод людзей розных народаў іменна дзякуючы сваім эканамічным постулатам (хоць і тут засьцярогай!), то на гэтулькі іх іменна адпіхае ад сябе сваёю варожасьцю да праяваў, індывідуальных уласьцівасьцяў, а так-жа іррацыянальных элемэнтаў жыцьця кожнага народу.

Калі першы бальшавіцкі курс адносна Беларусоў быў пэўным адступленьнем і ўкланам ад бальшавіцкай тэорыі дзеля ўзгадненьня яе з жыцьцём, — з жыцьцём беларускага народу — з прычыны намі вышэй паданых, — дык цяперашні новы курс зьяўляецца доказам адыходу ад жыцьця беларускага народу, ёсьць курсам выпраставаньня лініі, — і ўзгадненьня нацыянальнай бальша-

N. N.

Мужыцкая арытмэтыка.

(Абразок з царскіх часоў).

(Працяг, гл. „Бел. Крыніца“ № 31).

Дык ці ня столькі-ж, кажу, зарабіў і той на лямпах, як гэны пры малатарні, — скончыў дзед. Усе сьмяяліся.

— Лямпа — рэч тандэтная, казалі другія, затарахціш возам — наробиш шкла. — І панясла яго ліхая гадзіна на такі заробатак!

— Пойдзеш і нагэткі заробак, — сказаў хмурны, у залапатаным каптане, Ясюк Тадоркаў, — калі ў хаце можа і хлеба кавалачка няма.

Пагаварыўшы аб лямпах і іншым, людзі прыціхлі, а Антон, ўзяўшы кніжку, пачаў чытаць далей.

„Вось якая справа! — зьдзівіўся пан Лісоўскі і пачаў слухаць яшчэ шчырэ: „У помешніка было, — чытаў Антон, — в одном куске 857 десятин земли, в другом на 130 десятин больше, чем в первом, а в третьем на 150 десятин больше, чем во втором. Сколько десятин земли было у помещика?“

Прачытаўшы задачу, Антон распачаў тлумачыць яе пасвоему:

— У вадным куску, кажа, было аж 857 дзесяцін, а ў другім на 130 балей, а ў трэцім і таго балей... А потым яшчэ і пытаецца, — тут Антон падняў ўверх палец і прыжмурыў вока, — колькі-ж гэта тае зямлі было ў пана?

— Больш, мусіць, было ў яго аднаго, чым ува ўсім нашым „областве!“ — кажа адзін з грамады. — Каб на ўсіх нас хоць адзін той кавалачак, дык і то было-бы і нам і дзяцём нашым!...

— Вось «кавалачкі!» — міргнуўшы вокам, сказаў Язэп, — гэта ня ты — што ў цябе, ці ў мяне: з такімі кавалкамі „можна і гаспадарыць. Эх, каб яму ў вадну руку — з морг, ў другую — поўмарга, а ў трэцюю — і зусім дай Божа — вось бы тады няхай ён пага-

спадарыў! Папробаваў-бы як хораша лямпы вазіць!

— А цікава-б ведаць, колькі прыйшлося-б на гаспадара, калі-б тую зямлю падзяліць між нашымі сялянамі? — узноў прагаварыў хмурны Ясюк.

Далей пан Лісоўскі ўжо ня мог цяпець. Выйшаўшы з-за садку, ён пачаў дацінаць людзям.

— Нашто гэта малоць так языком?... Кніжка-ж гэта надрукована зусім ня дзеля таго, каб брахаць; па ёй патрэбна вучыцца арытмэтыкі, а вы — чорт ведае што выдумліваеце! Калі гэтак чытаць, дык ужо ляпей зусім і не чапаць яе!

— Гэта мы, пане Сымоне, чытаемо так сабе, з нуды, — апраўдываліся людзі, — каб толькі час правесці.

— Ці не ляпей было-б з нуды ўзяць і вылічыць, колькі выйдзе ў кожнай задачы, — навучаў пан Сымон, — на тое-ж яна і ёсьць — арытмэтыка.

Папярэднія мужчыны сядзелі, апусьціўшы голавы, і паказвалі, што яны нібы-то ўважаю ўслухаюцца Лісоўскага. А на задзе Язэп, міргнуўшы брыўмі сваім суседзям, ціха гутарыў:

— Гэта, выходзіць, такая арытмэтыка, — паны звозяць збожжа з поля, а мужыку няма з чаго вазіць, дык турбуй галаву — колькі гэта ўсёй зямлі ў пана.

Некалькі душ пырснула з сьмеху, але трымаліся, каб не зарагатаць голасна.

— Бачыце, — казаў Лісоўскі, пачуўшы сьмех, — рагочаце, дык ня ведаеце чаго. А я ведаю, што ніводзін з вас не давядзе да толку задачу!

— Гдзе ўжо нам! — казалі пярэднія, — мы людзі малаграматыя, а то і зусім няграматыя, цёмныя: дзе нам палічыць гэтую моц!

А Язэп далей разважаў з сваймі суседзямі: — Скажам так: У цябе, Мікіта, колькі зямлі? — чверць участка? Ну і ў мяне каля таго. Вось зыйшліся мы й гаспадарым: а давай будзем лічыць панскую зямлю, калі сваёй ня-

машака. Ты скажаш: столькі ў пана зямлі! А я скажу: не, столькі! Ты скажаш: брэшаш, сабачы сын, бо столькі, а я: не, ты брэшаш! Потым мяне ты цап за грыву, а я, ня доўга чакаючы, табе ў вуха — і пашла арытмэтыка!... А вось Ясюк ідзе дык пытаецца: вы, мае, чаго гэта яны б'юцца — ці не за бацькаўшчыну часам?...

Усе рагаталі ўжо ня стрымліваючыся. Пана Лісоўскага пачынала агортаць злосьць.

Мелеце вы такое, што зусім яно й ня йдзе да гэтага. Я-ж вам кажу, — змагаўся ён растлумачыць, — што ў задачніку пішуць пра каго-небудзь так, абы было толькі што лічыць.

— Тое самае і мы гаворым, — перабіў яго Язэп. — Калі ў хаце чорт мае што лічыць, дык давайце...

— Цыфу! — плюнуў з сэрцам Лісоўскі, — ты яму-тату, а ён табе — кату! Давай сюды кніжку! — закрычыў ён да Антона і чуць ня сілаю вырваў яе з яго рук. — Вам кніжкі чытаць?... вам толькі хвасты валам закручываць! Вось ваша кніжка! — Лісоўскі Сымон павярнуўся і хутка пайшоў. Усе рагаталі.

— Ведаеце, пане Сымоне! — крыкнуў Язэп на ўздагон манапольшчыку, — каб нам давалося дзяліць вашы 90 дзесяцінак, дык можа такі падзялілі-б і па сваёй, па мужыцкай, арытмэтыцы.

— А пэўне бы і падзялілі! — падхапіў Яська.

Лісоўскі разам спыніўся, быццам яго хто схопіў за палу, павярнуўся, хацеў штосьці сказаць. Потым плюнуў і барджэй пайшоў да сваёй манаполькі.

— Бачыш, як закруціў носам! Відаць ня вельмі да смаку прыйшлася яму мужыцкая арытмэтыка! — гутарылі, рагочучы, сяляне.

— І скуль прынясла яго нячыстая сіла! — казалі іншыя. — Гдзе-бы ня зыйшлося пару чалавек, паглянеш, аж ён ужо й тырчыць між імі. Наглай на яго няма!...

Ня даў навет і начытацца. А шкада: пацешная была кніжка.

К а н е ц.

віцкай палітыкі адносна Беларусаў з тэарэтычнымі постулатамі бальшавіцкае навукі.

Але курс курсам, а жыццё жыццём. Апошняя бальшавіцкая пастанова аб рэформе беларускага правапісу — пастанова, назваць можна, здзеку над беларускім народам, — ёсць рэформай, якая мае на мэце — супроць цвёрджання віцэстаршыні Беларускай Акадэміі Навук Г. Домбаля (паляка!) — не, ачысціць беларускую мову ад скажэнняў, уведзеных беларускімі нацыяналіст-дэмакратамі, але ачысціць ад скажэнняў бальшавіцкую інтэрнацыянальную тэорыю ад тых ухілаў, якія былі дакананы дзеля тых ці іншых палітычных інтарэсаў, — гэная пастанова ёсць адным з многіх праяваў барацьбы бальшавіцкай навукі з жыццём беларускага народу, з ягонай індывідуальнасцю.

Верым аднак моцна, што жыццё мацней усяго, што бальшавіком ня ўдасца нагнуць жыцця беларускага народу да вымогаў сваёй навукі, што жыццё пройдзе міма іх штучных тэарэтычных вымогаў!

Жыццё пераможа!

Я—іч.

3 беларускага жыцця.

З выдавецкай нівы. Выйшлі з друку:

„Самапомач” — беларуская коопэратыўна-гаспадарчая часопісь, м-ц кастрычнік 1933 г. Адрэс рэдакцыі: Вільня, Полацкая 4-10.

„Сбрысцјанскаја Dumka” — беларуская каталіцкая часопісь, м-ц кастрычнік 1933 г. Адрэс рэдакцыі зьменены: Вільня, Завальная 1—1.

Беларускі касцельны хор ужо ўфармаваўся і адбывае свае пробы ў памешканні Інстытуту (Завальная 1—1). Часам на пробы хору тымчасам вызначана субота а гадз. 5-ай. На назначаны час і месца павінны прыходзіць усе, хто мае ахвоту прыняць удзел у беларускім касцельным хоры.

БЕЛАРУС. АДРЫУНЫ КАЛЕНДАР
ужо выйшаў з друку і хутка наступе ў прадажу па 60 грошаў за экзэмпляр!
Кожны беларус купляе календар беларускі!

Як живуць сяляне ў Незалежнай Літве.

(„Vilniaus Rytis” №№ 74—77).

Ведаць, як живуць нашы блізкія суседзі, дужа для нас карысна, асабліва, калі ў гэтым жыцці шмат чаго ёсць павучаючага, дадатнага. Жыццё літоўскіх сялян у Нез. Літве сапраўды мае шмат чаго, што нам ведаць трэба канешна. Пад успомненым у загалоўку назовам, Віленская літоўская газета „Viln. Rytis” падае цэлы рад артыкулаў, асвятляючых сучаснае жыццё літоўскіх сялян у сваёй незалежнай бацькаўшчыне, які мы ніжэй пам’яшчаем ў перакладзе бадай даслоўна.

— „Сучасная Нез. Літва займае 55,658 кв. кіл., гэта ёсць: 0,6 проц. зямель Эўропы. Значна, спасярод дзяржаў Эўропы Нез. Літва прасторам сваёй тэрыторыі займае 22-е месца. Даўжыня граніц Літ. дзяржавы 1,252 км. з якіх 91 кіл. — гэта пабярэжжа Балтыцкага мора, гдзе Літва мае выхад на шырокі свет праз прыстань Клайпэду. У Эўропе ёсць 14 дзяржаў, як напр.: Данія, Швайцарыя, Галандыя, Бэльгія і інш., якія сваёй тэрыторыяй меншыя за сучасную Літву.

У Нез. Літве жыве да 3 мільёнаў жыхароў; на адзін квадратны кілёметр прыпадае 40 асоб. 76,7 прац. насельніцтва жыве ў сёлах і займаецца земляробствам. З усяй плошчы зямлі, якой там ёсць 5565,6 тысячаў гектараў. 49,6 проц. — зямля аромая і сады, 23,5 проц. — лугі і пасыўшчы, 15,9 проц. лясы і 9,2 проц. — усё іншае. Такім чынам, як бачым, Нез. Літва зьяўляецца чыста сялянскай краінай. Промысел і гандаль разьвіваецца там ня надта, бо ня спрыяюць гэтаму натуральныя варункі; няма жалеза, вугля, солі і інш. Як сялянская краіна, Літва бадай усё патрэбнае фабрычнае здабывае з зямельнай гаспадаркі, якой прадукты вязе за граніцу і там прадае, а за выручаныя грошы купляе патрэбныя рэчы фабрычнага промыслу. Але, каб гандлёвы білянс быў актыўны (каб было на больш прадава, як куплена), трэба шмат і добрых вырабляць зямельных прадуктаў, бо йнакш чужыя краіны купляць іх ня будуць. Ды мала гэтага: сялянскія прадукты, як вывозны тавар, мусяць быць так добрыя, каб маглі конкураваць і касваць падобныя тавары іншых краёў, а так-жа зававаць рынак напр. у Англіі, Нямеччыне і г. д. Значна, тыя краіны, каторыя купляюць і плацяць грошы, купляюць толькі тыя пра-

3 Польшчы.

Весткі якія падае польская прэса. Польскія газеты пішуць аб роспуску сучаснага Сейму і дагадваюцца, што новыя выбары ў Сейм адбудуцца вясной 1934 г.

Тыя-ж газеты падаюць, што ў хуткім часе мае быць і зьмена ўраду. Мін. Бэк мае быць прэм’ерам, а палкоўнік Прыстар — віцэ-прэм’ерам ураду.

Сейм і Сэнат мае быць скліканы на бюджэтную сесію ў канцы гэтага м-ца і ўзноў распушчаны на 30 дзён.

Бэ-бэкі ўсё валкуюць праект новай канстытуцыі. Дасюлешні праект віцэ-маршалка Сейму Цара ўжо надае і бэбэкам, дык цяпер прыдумваюць яшчэ іншы праект аснаўнога закону дзяржавы.

Бальшавікі прыедуць у Варшаву ў го-сьці аж на 70 аэраплянах. У Варшаве гатовяцца спаткаць гасьцей. — Вось дык дружба завялася...

Прэм’ер Енджэвіч дамагаецца ад сыноду Праваслаўнай Цэрквы ў Польшчы назначэння асобнага епіскапа для Валыні, бо дагэтуль, як ведама, гэты пасада займаў Варшаўскі мітрапаліт. Асоба новага епіскапа йшчэ няведамая.

3 краю.

Як было сапраўды? Адзін з учаснікаў IV Унійнай Конфэрэнцыі ў Пінску паведамае нас, што а. рэктар А. Дуброўскі на гэнай конфэрэнцыі не агітаваў за ўжываньне ў нарадах выключна мовы польскай (гл. „Бел. Крыніца” № 35), а „выразіў толькі пажаданьне, каб чытаныя рэфэраты былі даступны і для тых учаснікаў конфэрэнцыі, каторыя ня знаюць мовы рэфэрэнта”.

Тымчасам украінская „Нива” (№ 9 сёл. г. бачына 338) піша даслоўна: „Да дэфэктаў конфэрэнцыі належа выступ на конфэрэнцыі а. Дуброўскага Т. І., паддзяжаваны йшчэ сім-тым, з дамаганьнем, каб чытаньне рэфэратаў абмежыць толькі да адной мовы польскай...”

Дык як было з гэтым сапраўды?

Дукты, якія лепш і чысьцей прыгатаваныя. Напрыклад, прыгатаванае на нашых вёсках звычайным спосабам масла дык у Англіі і не паказвай, бо за яго там ніхто ня дасьць і граша. Пераклаў М. К.

Keturakis.

Ameryka ū lažni.

Kamedyja ū troch dziejach.

Z lietuiskaj mowy pieraklaū

St. Marcinkievič.

(Praciah, hl. „B. Krynicu” Nr. 35).

Harbuz. (Ubiąhaje praz družija džwiery, skora zamykaje i pachinušysia hladzić praz dziurku ad klučā). Nia widzieli. Dobra, što ūspieū siudy ūbiehčy (adychodzić ad džwiarej). Nu, pieraściaroh Boh! Kab jany pawywiešwalisia z hrašmi swaimi, daruj Boža hrech!... Wysunieš kudy nos, to i nia ūspieješ ahlanucca: adzin stydzić, druhi kamornikam strašyć; Ziaziulu anahdej adprasiū na miesiac, a ūžo ciapier iznoū łowić (hladzić praz wakno). Zdaiecca jakraz Fajbčyk idzie. Ot niechryšć, jak-by žniuchaū ślady (hladzić praz adčynienija džwiery). Ašto—jon! Ad adnaho ūciok, to druhi...

Fajbčyk. Nu, jaki druhi? Ci ty Jazep mianie nie paznaeš? (Zdaroŭkajucca).

Harbuz. Ale-ž ja nie ciabie, Fajbčyk. Ci ty nia widzieū maich bab? Ja ich šukaju damoū jechać...

Fajbčyk. Bab sukaješ? Nu, tak čaho ty tut cakaješ? Ciabie i Ziazula pitausia; jon tut zahaz phydzie.

Harbuz (pierapuzausia). Wiedaješ Fajbčyk, ja wielmi nia maju času, dyk bywaj zdaroū (choča jsci).

Fajbčyk. Nu, tak pajdziom hazam. Zazulu spatkajem, pahawohym. Uj, uzo jamu bhatka tehmin... (Harbuz adchinatecca ad džwiarej). I ja sam chacu ū ciabie zapitacca... Nu tak pajdziom.

Harbuz. A moža i tut pahaworym.

Fajbčyk (klepić Harbuzā pa plačy). Nia bojsia, Jazep, ja šmiajusa: Zazula ūžo jedzić damoū. (Sadzić Harbuzā i sam siadaje). Nu, Jazep, što budzie? Ja ūžo tabie hawahyū haz, dwa hazy, dziesiat hazoū — ja cakać nie mahu. hazumlejes — nie mahu. Zabī, zahiez, pawieš

minie — nie mahu! Nu Jazep, bhatka, kali buduć hhosy? Kali minie budzie 500 zloty?

Harbuz. Nu, skul ciapier ja tabie, Fajbčyk, wažmu! Z čaho tut žbiareš? Sam wiedaješ, jaki sioleta hod: jakaja sioleta maja pšanica.

Fajbčyk. Uj, Jazep, ni hrasy Boha: phydzi da minie, ty ūwidzis psanicu. Uj, jakaja psanica, zolata. Uj, jošć u ludziej psanicy, jošć: tolki ū cibile adnaho niama.

Harbuz. Što-ž zrobiš, kali Boh nie pamahae!

Fajbčyk. Nu, jakij twój, Jazep, Boh, kali Jon twaič ahudaū ni nasypie poūna?

Harbuz. Što-ž zrobiš, Fajbčyk: moža my niawarty hetaha?

Fajbčyk. (Hałasniej). Niawahty! Nu tak sto. Jazep, habić! Ja cibile aposni haz pitaju, kali buduć hrosy?

Harbuz. (Ustajeć i składaje ruki). Fajbčyk daražeŭki: ja ciabie jak bačku prašu. Skul ja tabie tak raptouna wažmu: wiedaješ sam, jaki sioleta hod.

Fajbčyk. Aposniaje słowa; ci buduć hhosy?

Harbuz. Nu, ūžo pahladžu... Kali-ž sioleta hetki hod...

Fajbčyk. Uj, Jazep, sto ty tut iz swaim hodam budzie pahladzieć? Wažmi i addaj minie doūh, a tady sabie ūzleż na chatu i hladzi.

Harbuz. Boža ty moj! Ci-ž jatabie, Fajbčyk, skruču? Pazyčū ū kaho-niebudź i tabie addam, ale pačekaj!

Fajbčyk (cišej). Juziuk, ty wiedajes: maje dzieci i zonka biaz chleba jaduć. Janie mahu! Wiedajes, nie mahu cakać!

Harbuz. Fajbčyk, ja-ž tabie hetki pracent plaču.

Fajbčyk. Ci mnoha ty mnie, Juziuk, phacentu za plačiū? Nu skazy, ci mnoha?

Harbuz. Rašpisku-ž tabie wydaū.

Fajbčyk. A sto mnie, Juziuk, iz twaja haspiska? Nu skazy, sto minie iz twaja haspiska?

Harbuz. Pačakaūšy heta buduć hrošy; ty sułom woźmieš.

Fajbčyk. Juziuk! Niachaj nasy wohahi iduć u sud! Kab nasy dzietki nikoli nia jslī ū sud!

Harbuz. Peūniež, daj Boža padobramu. Fajbčyk. Pa dabhošciu, Jazep! Ja za-ūsiody hawahyū: piać hadoū my zywiom, a ci isli mi ū sudy? Nu, skazy, Juziuk: ci isoū Fajba ū sudy?

Harbuz. Chto-ž kaža, daj Boh, kab z usimi tak bylo.

Fajbčyk. Juziuk! Dadusy, ja nie mahu: minie ciabie skada! (bjecca ū hrudzi). Maja hetkaja natuha, ja maju sehca, ja chacu zyc pa susiedzku! (cišej) Juziuk! Dasi minie zmieniu kaniusyna; ja kahoūku maju.

Harbuz. Aj, Fajbčyk, sam wiedaješ, jakaja maja sioleta kaniusyna... hetki sioleta hod.

Fajbčyk. Nu, moža siena zmieŭku — sto habić!

Harbuz. Kali-ž i siena sioleta nie ūdałosia, la raki, što zrasło, to paławinu wadoj žniasło.

Fajbčyk. Juziuk! Bulby dasi troska: maje dzieci lubiać twaja bulba.

Harbuz. Kali-ž na nasieŭnie za mała budzie, wiedaješ sam, hetki sioleta hod.

Fajbčyk. Juziuk! jaki ty caławiek, za-lejes zmieniu bulby?

Harbuz. Nu dam-ža, dam, Boh z taboj!

Fajbčyk. Juziuk: ruka ruku miŭiće. Nu biwaj.

Harbuz. Idzi zdaroū (žyd wychodzie). Ach ty, Boža Najświaciejšy! Užo 500: wot i žbiary ich tak skora! Što jon tut, niechryšć, ličyć?... Kolki-ž ja ad jaho ūziaū! Tady ūziaū 150, le-taš 100, pašla pa 5, pa 3 zloty... Heta-ž i čaty-roch socieŭ nia budzie. A kolki pracentāū wypłačiū... 500!... Skul hetyja 500?... Wot niechryšć praklaty, ci nie prypisaū! Sapraūdy, ni-chto tak čaławieka nia ješć, jak daūhi: adzin cišnie — addaj, druhi — addaj, treci — addasi? Nu, kab tolki ja z hetych daūhoū wylez... Ech, biada, jak jana hrudzi reža biez naža... (biare cybuk). (d b.)

Пасланьне Блаж. Мітрапаліта Дзяніса.

У зьвязку з падзеямі, якія адбываліся 10.IX.33 г. ў Пачаеўскай Лаўры, Мітр. Дзяніс апошнім часам апавясьціў вернікам Прав. Царквы адпаведнае Паспаньне. Мітр. Дзяніс заклікае да супакою і разам з тым ганіць удзельнікаў успомненае дэманстрацыі, лічачы яе варожым Царкве выступленьнем — анархіяй. Адначасна загадывае вясьці багаслужэньне ў мове царкоўна-славянскай (на Валыні дагэтуль у некаторых мясцох мова ўкраінская была мовай літургічнай!), запэўняючы, што маючыся ў хуткім часе адбыцца Сабор развяза ўсе недамаганьні сяньняшняга царкоўнага ладу.

Ня гледзячы на запэўненьне Мітр. Дзяніса, што Пасланьне падыктавана любоўю да вернікаў, гэнае любові аднак у Пасланьні ніяк прыкмеціць ня можна, наадварот, хто яго чытаў, той адразу скажа, што гэта хутчэй вызаў на барацьбу ўкраінскаму народу, а пасярэдна і беларускаму. Наступ маскоўшчыны аднолькава закранае адных і другіх. Зразумела, Пасланьне гэнае супакою ня прынясе а барацьбу на ўлоньні Царквы завогніць яшчэ больш. Вялікія некарысьці ўчыняцца перадусім Царкве. Адказнасьць за гэта панясуць перад гісторыяй Прав. Гіерархі, якія ігнараваньнем просьбаў і пратэстаў народных увядуць у жыцьцё царкоўнае анархію і заняпад.

Праваслаўны Беларус.

3 заграницы.

Нямеччына выступіла з Лігі Народаў і адказалася ад конфэрэнцыі разбраеньня. Дня 14 г. м. нямецкі ўрад заявіў усяму сьвету, што Нямеччына выступае з Лігі народаў і разаружнай конфэрэнцыі.

Новыя выбары ў Нямеччыне. Таго-ж дня прэзыдэнт Нямеччыны выдаў дэкрэт, якім распусьціў Рэйхстаг (нямецкі сойм) і вызначыў новыя выбары на 12 лістапада 1933 г.

Чаму Нямеччына выступіла з Лігі Народаў. Гэты палітычны паступак Нямеччыны ашаламіў шырокі сьвет і палітычныя кругі разаружнай конфэрэнцыі. Паступак гэты Нямеччыны на міжнародным форуме вымушаны становішчам: Англіі, Францыі і Зл. Шт. Амэрыкі. Гэтыя дзяржавы адмовілі Нямеччыне роўнапраўнасьці збраеньня і паставілі для яе 4 гадовы час пробы. На гэта Нямеччына адказала выступленьнем з Лігі Народаў і разаружнай конфэрэнцыі.

Прамова Гітлера. Пасьля выступленьня Нямеччыны з Лігі Народаў, Гітлер сказаў праз радыо вялікую палітычную прамову, у якой разначыў, што Нямеччына перажывае страшэнны крызыс, дзе 20 мільёнаў людзей ня мае з чаго жыць. А дзеля гэтага вырасла ў Нямеччыне 6 мільённая армія камуністаў, якая пагражае ня толькі Нямеччыне, але і ўсяму сьвету. Прыход да ўлады гітлераўцаў у Нямеччыне выратаваў сьвет ад гэтай загубы. Гітлер казаў, што нац. соцыялісты ня маюць на мэце заваёўваць чужыя народы, якія ня будуць любіць немцаў. Нямеччына арганізуе і мілітарызуе моладзь на тое, каб бараніць Нямеччыну ўнутры ад камунізму. Нямеччына не дамагаецца збраеньня, а толькі роўнага права. У канцы Гітлер заявіў, што Нямеччына заўсяды гатова падпісаць рэчовую разбройную конвэнцыю, якая не паніжае Нямеччыны.

Савецка-японская вайна пачнецца ў 1935 годзе. Японскі міністр вайны ген. Аракі сказаў: СССР, усьцяж усяляюць сваю армію на манджурскай граніцы. Магчыма, што цяпер Саветы не пачнуць вайны з Японіяй, але гэта таму, што сучаснае міжнароднае палажэньне і сіла японскай арміі не варожаць Саветам выйгрышу. А дзеля гэтага Саветы шукаюць спосабу прыязні. Але Японія ня можа ўважаць савецка-японскую прыязнь трывалай. У 1935—36 г. на Далёкім Усходзе могуць паўстаць падзеі, якія для Японіі будуць шчасьлівы толькі тады, калі японская армія аудзе сільнай. Словам, будуць зброіцца.

Цукровы сыроп замест цукру.

Дарагоўля і проста недаступнасьць цукру для шырэйшых кругоў насельніцтва навучыла людзей вырабляць і карыстацца цукровым сыропам, які ў шмат выпадках можа замяніць цукар. Выраб гэткага сыропу магчымы, натуральна, перадусім там, гдзе гадуець цукровыя буракі, а аб спосабе гэткага вырабу знаходзім цэнную зацёмку ў „Czasop. Spółdz. Roln.“ № 27, з якой тут і карыстаем.

Цукровы бурак можа дачакацца на полі восеньскіх прымаразкаў. Абразуючы лісьцё буракоў, трэба пакінуць ненарушанымі вярхі самых буракоў, бо там найбольш цукру. Цукру, такога як яго вырабляюць у цукраварнях, хатнім спосабам зрабіць ня можна, затое можна тут зрабіць нешта падобнае да мармэляды (сыропу), салодкае і — што бадай найважней — нічога апрача работы не каштуючае. Пачынаць найлепш трэба ад прыгатаваньня малых порцыяў гэткага сыропу, покуль не „наб'ецца рука“ і сыроп сам не набудзе належнага смаку.

Буракі, ўзятыя да прыгатаваньня сыропу, трэба старанна вымыць, але не скрабаць, зварыць у крытым пабеляным гаршку (налепш у парніку), даліваючы па магчымасьці найменш вады. Звараныя буракі пераціраюцца на цёрцы (тарцы), або прапускаюцца праз машынку, што рэжа мяса на катлеты і працэджаюцца праз звычайны палатняны сырнік. У выцісьнены гэткім чынам сок даліваецца адвар, які астаўся ў гаршку прыгатаваньні буракоў і ўсё гэта разам (сок) пачынаецца варыць на вольным агні, у плыткіх (шырокіх) пабеляных гаршках, або на гэткіх-жа патэльнях аж датуль, пакуль гэты сок ня згустье. Каб вараны сыроп не прыгарэў, яго трэба ўсыцяж мяшаць.

Соку з буракоў сырых бывае значна менш, ён хутка чарнее, прыпальваецца і дае сыроп ня гэтак смашны. Дзеля гэтага, перад тым, як цёрці буракі, іх трэба абавязкава зварыць, а каб сам сыроп не аддаваў бураком, да яго дадаецца пры гатаваньні крыха памаранчавай (апэльсінавай) скуркі.

На гэтак прыгатаваным з цукровага бурака сыропе можна смажыць садовіну (яблыкі, йгрушкі) і ягады; можна яго так-жа ўжываць да прыгатаваньня розных пернікаў і да саладжэньня кавы. Саладзіць гэтым сыропам гарбату ня сусім добра, бо яна ад сыропу робіцца мутнай. Але для селяніна-земляроба далёка лепшай ад гарбаты ёсьць збажжова кава.

Да ўсяго гэтага трэба дадаць, што сыроп, хоць і ня можа цалком замяніць цукру, то-ж аднак сваёй кармовай вартасьцю сапраўды адпавядае патрэбам штодзённым. Зразумелі гэта і самі цукраварнікі і ўжо пасьпяшыліся злажыць скарбовым уладам дамаганьне забароны вырабляць цукар хатнім спосабам, так, як сягоньня забаронена законамі вырабляць у хаце ўсе іншыя прадметы дзяржаўнага манополу, як сьпірт, табак, сярнікі і інш. Як аднясецца ўлада да гэтага дамаганьня цукроўніцкага картэлю, тымчасам ня ведама. І дзеля таго кожнаму вольна йшчэ апісаны вышэй спосаб дамовага прыгатаваньня цукровага сыропу выпрабаваць і калі ўдасца — добра запамятаць. Цукраварніцкі картэль затрывожыўся хіба-ж не дарма!

Кліматычныя ўмовы нашых беларускіх зямель для гадаваньня цукровых буракоў не найлепшыя — за мала сонца! Але гадаваньне гэтых буракоў на сваю дамовую патрэбу заўсёды аплаціцца. Пацвярджае гэта мінуўшчына, калі на нашых землях існавалі цукраварні фабрычныя; пацвярджае гэта і сучаснасьць, калі старонкі нават на поўнач ад Беларусі паложаныя (Літва, Латвія) пачынаюць разьвіваць у сябе тое-ж фабрычнае цукраварніцтва.

А. Клімовіч
інж.-аграном.

Беларускую кніжку і газэту найтаней дастанець

ў Беларускай кнігарні «ПАГОНЯ»
Вільня, Завальная вуліца № 1—1.

Да нас пішучь.

Беларускае прадстаўленьне.

Будслаў, Вялейскага пав. У нядзелю 8 г. м. ў нашым мястэчку ў гміннай залі Ахвотніцкая пажарная стража ладзіла беларускае прадстаўленьне. Адыгралі сцэнічны твор „Дзядзька Якуб“, а беларускі хор прыгожа прапяў некалькі беларускіх песьняў. Прадстаўленьне ўдалося добра.

У гэты дзень ладзілі ў нас польскае прадстаўленьне „рэзэрвісты“ з Парафіянава. А камандант будслаўскай паліцыі казаў нашым „рэзэрвістам“ з Палесься зладзіць „забаву.“ Словам, была конкурэнцыя прадстаўленьняў у малым мястэчку. У гэтай конкурэнцыі дайшло да таго, што цямейшыя адзінкі зрываўлі беларускія афішы запавядаючыя прадстаўленьне. Не зважаючы на гэта ўсё, на беларускае прадстаўленьне сышлося так многа народу, што і вялікая гмінная заля не магла ўсіх зьмясьціць. За білеты выручылі 100 зл.

Беларускае прадстаўленьне добра адбылося і добра, ціха кончылася. А конкурэнцыйныя „забавы“ кончыліся мордабойствам. Пры гэтым трэба сказаць, што „забавачы“ прыдраліся да Б. Барыкі, мейсцовага беларускага дзеяча, але грамада людзей станула ў абароне Бабарыкі і патурбаваць яго не пазволіла.

Наглядчык.

Польшчаньне Уніі.

Ілія, Вялейскага пав. У нас таксама, як і ў іншых мейсцох Зах. Беларусі, была заснаваўшыся унія. У нашым мястэчку ёсьць дзьве цэрквы, дык адна была уніяцкай. Але ня доўга яна для справы уніі служыла. Сьпяраша быў тут уніяцкі сьвяшчэньнік Сулкоўскі, але ня зжыўшыся з польскім ксяндзом — выехаў. Пасьля выезду сьвяшч. Сулкоўскага, прыяжджаў нашых уніятаў наварачываць у лацінскі абрад, як нашы людзі кажучь — „на польскую веру,“ ксёндз-кананік Любянец; але ніхто яго ня слухаў. Пад'яжджаў суды і езуіт з Вільні і парасейску гаварыў да народу. А ў канцы сталася ўсё ясна: Віленскі р.-каталіцкі арцыбіскуп нашу (уніяцкую) цэркву аддаў польскім манахіням. Што гэтыя манахіні будуць тут рабіць, ня ведама. Няўжо-ж і яны будуць тут „кшэвіць“ польшчыну?

А чуваць, што ў Супрасьлі тое самае зроблена. Там так-жа Віленскі каталіцкі арцыбіскуп аддаў цэркву з манастыром (уніяцкія) польскім манахіням.

Можа і сапраўды манахіні лепш унію павядуць і адразу папольску. А калі гэтак будзе, дык і кожнаму ясна стане.

Таксама цікавую вестку дачуўся я аб уніі з Пінску. Там адбылася нядаўна уніяцкая конфэрэнцыя, на каторай уніяцкі сьвяшчэньнік Пачопка гаварыў, каб унію праводзіць не як лацінскім абрадам паславянску. Словам, каб бліжэй да „польскай“ веры.

Але ў гэтым і няма ніякага дзіва. Польскія біскупы здаўных кіруюць унію ў польскі бок, а за імі йдуць і іхнія слугі. Дык для нас, беларусоў, цяпер ясна куды сяньняшняя унія вядзе. Але ўжо і беларусы паразумнелі і ўсё гэта бачаць і разумеюць, што з польскімі уніятамі беларусу не падарозе.

Іван З-віч.

В ВІЛЬНІ.

Транзакцыйныя цэны з збажжова-таварнай біржы ў Вільні з дня 18 Кастрычніка 1933 г.

(Цэны за 100 кіля).

Жыта I, станд. (адборнае)	16	—16,10
Жыта II станд.	14,50	—14,75
Ячмень на кашу зьбіраны	15,65	—15,75
Грэчка	18	—18,56
Мука пшопная, 0000 А. люкс.	34,75	—38,75
Мука жытняя да 55 проц.	25,25	—26
Мука жытняя да 65 проц.	20,25	—22
Мука жытняя разовая	17,25	—17,50
Вотрубы жытнія	—	8,25
Вотрубы пшонныя ценькія	—	8,75

Курс далара ўжо павышаецца. Дня 19-та кастрычніка с. г. у Вільні плацілі за 1 далар 6 зл. і 30 гр.